

YOZISH VA GAPIRISH KO'NIKMALARINI BAHOLOVCHI MUTAXASSISLARNI TAYYORLASH TIZIMI

M.P. Abdullaeva

*Bilim va malakalarni baholash agentligi huzuridagi Ilmiy-o'quv amaliy markazi, 100084, Toshkent sh.,
Bog'ishamol k., 12*

Qisqacha mazuni. Ushbu maqolada chet tillar bo'yicha yozish va gapirish ko'nikmalari uchun ekspertlarni masofaviy tayyorlash va ularni Bilimlarni baholash agentligining Chet tillarni bilish va egallash darajasini baholash boshqarmasi tomonidan tashkil etiladigan test sinovlarining yozish va gapirish ko'nikmalarini baholash jarayoniga jalb etish bo'yicha metodologiya tahlil qilingan. Maqolada chet tillar bo'yicha fan mutaxassislari bo'lgan nomzodlarni tanlab olish bosqichlari, ularning malakasini oshirish mexanizmi va shuningdek umuman bilimni baholash jarayonining sifatini oshirish va xolisligini ta'minlash choralariga e'tibor qaratilgan.

Kalit so'zlar: Bilimni baholovchi mutaxassis, mutaxassislarni tayyorlash, baholash mezonlari, masofaviy ta'lim shakli.

I. Kirish

Baholash valid va ishonchli bo'lishi uchun sifatli test topshiriqlarini ishlab chiqish bilan birga natijalarni to'g'ri baholash ham muhimdir, ayniqsa yozish va gapirish kabi ko'nikmalarni baholash, bilimni baholashning eng muhim bosqichidir. Bilimlarni baholash vositalarining amaliyotda to'g'ri va xolis qo'llanilishi esa, o'z navbatida, malakali ekspertlarning ishtirokini taqozo etadi. Ayniqsa, masofaviy ta'lim texnologiyalar jadal rivojlanib borayotgan bir davrda, bilim va ko'nikmalarni masofadan turibadolatli baholay oladigan mutaxassislarni tayyorlash zarurati ortib bormoqda.

Bilimlarni baholovchi mutaxassislarni tayyorlash jarayoni ishonchli, adolatli va samarali imtihon tizimini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi [1] va bu bosqich chet tilini bilish darajasini baholashning ajralmas qismini tashkil etadi. Bilimni baholashning yuqori aniqligi va izchilligini ta'minlash uchun baholovchi mutaxassislarning bu sohasidagi bilim va malakalarini oshirish zarur ekani keng e'tirof etilgan [2]. Ushbu maqolada avvalo bilimni baholaydigan mutaxassislarni tayyorlash bo'yicha tarixiy jarayonlarga qisqacha to'xtalib o'tilgan. Shuningdek,

bilimni baholovchi mutaxassislarni tayyorlash jarayoniga hozirgi kunda qanday yondashilayotgani, ya’ni ekspert malakasi, monitoring ishlarining ishonchliligi va baholashning ijtimoiy amaliyot sifatida qaralishi nuqtai nazaridan qanday yondashuvlar mavjudligi yoritib beriladi.

II. Chet tilini bilish darajasini baholash bo‘yicha baholovchi mutaxassislarni tayyorlash kursiga nomzodlarni jalb qilish va saralash

Chet tilini bilish darajasini baholash bo‘yicha mutaxassislar malakasini oshirish O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 17-sentabrdagi “Test tizimini takomillashtirishga qaratilgan qo‘srimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi 562-sonli qarorida belgilangan vazifalarga muvofiq amalga oshirilmoqda. Ushbu qarorda baholash va pedagogik o‘lchovlar sohasidagi tadqiqotlarni rivojlantirish, shuningdek chet tillari bo‘yicha malaka oshirish kurslarini tashkil etish, yetakchi xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikni yo‘lga qo‘yish va Markaziy Osiyoda baholash bo‘yicha mintaqaviy ilmiy maktab yaratish ko‘zda tutilgan.

Mazkur topshiriqlarni amalga oshirish maqsadida, O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsyalar vazirligi huzuridagi Bilimlarni baholash agentligi huzurida “Ilmiy-o‘quv amaliy markazi” davlat muassasasi tashkil etilgan. Ilmiy-o‘quv amaliy markazi tomonidan malaka oshirish kurslari yo‘lga qo‘yilgan bo‘lib, ularning doirasida chet tillar bo‘yicha test topshiriqlarini shakllantirish, pedagogik o‘lchovlar va bilimlarni baholash uchun mutaxassislarni tayyorlash bo‘yicha tizimli faoliyat olib borilmoqda.

Chet tilini bilish darajasini baholovchi ekspertlarni tayyorlash jarayoni bosqichma-bosqich va tizimli ravishda amalga oshiriladi. Dastlabki bosqich bu nomzodlarni ochiq e’lon asosida jalb qilish va aniq belgilangan mezonlar asosida saralashdir [3].

Kursga nomzodlarni jalb qilish bo‘yicha e’lonlar va video lavhalar tashkilotning rasmiy axborot kanallari va veb-saytlari orqali keng ommaga taqdim etiladi. E’lon matnida esa quyidagi asosiy talablar aniq ko‘rsatiladi:

- Nomzod o‘z sohasida mutaxassis bo‘lib, tegishli darajadagi diplomga ega bo‘lishi; (bakalavr, magistr va boshqa);
- C1 darajadagi xalqaro sertifikat (Milliy sertifikat, IELTS, TOEFL va boshqa xalqaro tan olingan sertifikatlardan biri) orqali chet tilini bilish darajasini tasdiqlay olishi.

Shuningdek, e'londa chet tillarni bilish darajasini aniqlash bo'yicha yozish va gapirish ko'nikmalarini baholash uchun malaka oshirish kursini muvaffaqiyatli tamomlaganligi to'g'risida sertifikatga ega bo'lgan taqdirda u Bilimlarni baholash agentligida ekspert bo'lib faoliyat yuritishi mumkinligi ma'lum qilinadi [4].

E'lon orqali kurs mashg'ulotlari o'tkaziladigan sana va davomiyligi ham ko'rsatiladi. E'lon bo'yicha nomzodlar belgilangan <https://my.uzbmb.uz/ilmiy-service> elektron tizim orqali ro'yxatdan o'tadi. Bu yondashuv Respublikamizning barcha hududlaridan bilimli va xolis nomzodlarni saralab olish, manfaatlar to'qnashuvining oldini olish imkonini beradi.

Ro'yxatdan o'tgan barcha nomzodlarga Zoom platformasi orqali masofaviy mashg'ulotlarda ishtirok etish uchun havola SMS xabar shaklida yuboriladi. Kurs 36 akademik soatdan iborat bo'lib, u asinxron va sinxron uslublarda olib boriladi. Bu esa tinglovchilarning ta'lim jarayoniga moslashuvchanligini ta'minlab, tinglovchilarga individual o'rghanish sur'atini belgilash imkonini beradi.

Mashg'ulotlar quyidagicha tashkil etiladi:

- Nazariy materiallar jonli efirda yuqori malakali mutaxassislar tomonidan taqdim etiladi. Darslar interaktiv uslubda o'tkazilib, ishtirokchilarning faol muloqotda bo'lishi rag'batlantiriladi.
- Amaliy mashg'ulotlar esa Zoom va Canvas platformalari orqali olib boriladi. Canvas platformasi orqali tinglovchilarga mustaqil bajarilishi lozim bo'lgan topshiriqlar, test namunalarini tahlil qilish, yozma va og'zaki javoblarni baholash kabi amaliy topshiriqlar berib boriladi hamda shu platformaning o'zida ularning bajargan ishlari tekshirib boriladi.
- Har bir modul yakunida tinglovchilarning fikr-mulohazalari o'r ganiladi. Bu esa mashg'ulotlar sifatini baholash va zarur hollarda o'quv strategiyasini takomillashtirish imkonini beradi.
- Har bir uy vazifasi va amaliy topshiriq Bilimlarni baholash agentligi Chet tillarni bilish va egallash darajasini baholash boshqarmasining bosh mutaxassislari tomonidan baholanadi, baholash natijalari esa ishtirokchilarning shaxsiy portfoliolari shakllanishiga xizmat qiladi.

Kursning asosiy ustunligi – zamonaviy pedagogik texnologiyalar, baholash va pedagogik o'lchovlar tamoyillariga asoslanganlidir. Sinxron va asinxron mashg'ulotlarning kombinatsiyasi egallangan bilimlarni o'zlashtirishda

auditoriyalarga moslashishga yordam beradi. Ayniqsa, Canvas platformasidan foydalanish orqali:

- Fikr va mulohaza (feedback) tizimi yo'lga qo'yiladi;
- Har bir ishtirokchining o'zlashtirish darajasini yakka tartibda monitoring qilish imkoniyati yaratiladi;
- Vaqt dan foydalanib mustaqil ta'lim olish imkoniyati kengayadi;
- Portfolio orqali ishtirokchilarning natijalari va ko'rsatkichlari raqamli platformada saqlanadi.

Kurs doirasidagi mashg'ulotlar interaktiv yondashuv asosida loyihalashtirilgani - zamonaviy pedagogik tamoyillarga, xususan, konstruktivistik o'quv modeliga tayanadi. Bu modelga ko'ra, ta'lim jarayonida tinglovchilar faqat tayyor nazariy bilimlarni egallab qolmasdan, balki amaliy ko'nikma orqali chuqur tushunchalarga ega bo'ladi. Bu yondashuv xalqaro ekspertlar tavsiyalariga mos keladi va baholash sohasida ko'p bosqichli, adolatli va ob'yektiv tizimni yaratishga xizmat qiladi. Mazkur tamoyillar Amerika ta'lim tadqiqotchilari assotsiatsiyasi (AERA), Psixologlar assotsiatsiyasi (APA) hamda O'lchov va baholash milliy kengashi (NCME) tomonidan ishlab chiqilgan "Standards for Educational and Psychological Testing" (2014) [5] hujjatida aniq belgilangan.

Bilimlarni baholashda adolat va ob'ektivlik esa test topshiriqlarining standartlashtirilgan mezonlarga asoslanishi, ekspertlar malakasini doimiy ravishda oshirib borilishi hamda test natijalarini tahlil qilishda statistik vositalardan foydalanishi orqali ta'minlanadi [6].

Bundan tashqari, interaktiv metodlar xalqaro ekspertlar tomonidan ta'lim samaradorligini oshirish, o'rganilgan bilimlarning real hayotdagi qo'llanilishini ta'minlash vositasi sifatida e'tirof etilgan. Bu yondashuv baholash sohasidagi ko'p bosqichli baholash tizimini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. U adolatli, ishonchli va ob'yektiv baholashni ta'minlash uchun zarur bo'lgan amaliy ko'nikmalarni va tinglovchilarning dars jarayonidagi erkin fikrlashlarini rivojlantiradi.

Kurs yakunida tinglovchilarga real baholash ko'nikmalarini amalda sinab ko'rish uchun 20 ta yozma ish (writing) va 20 ta og'zaki nutq (speaking) audio materiallari taqdim etiladi. Bu materiallar Canvas platformasida joylashtiriladi. Tinglovchilar kurs davomida olgan bilim va ko'nikmalari asosida, belgilangan baholash mezonlariga tayangan holda yozma va og'zaki materiallarni mustaqil baholaydilar. Ular tomonidan baholangan natijalar Bilimlarni baholash agentligi

Chet tillarni bilish va egallash darajasini baholash boshqarmasining bosh mutaxassislari tomonidan tekshirilib, monitoring o'tkaziladi va tahlil qilinadi. Yozma va og'zaki materiallarni baholash mezonlariga to'liq mos kelgan, xolis va aniqlik bilan tekshirgan nomzodlargina baholovchi ekspert sifatida faoliyat yuritishi uchun taklif etiladi [7]. Shuningdek, har bir chet tillari imtihonidan so'ng, ekspertlar faoliyatini baholash bo'yicha aniq va izchil monitoring tizimi joriy etilgan [8]. Bunda test sinovida ishtirok etgan talabgorlarga tegishli bo'lgan 20 tadan yozma ishlari va gapirosh ko'nikmalari bo'yicha audio materiallari Chet tillarni bilish va egallash darajasini baholash boshqarmasi bosh mutaxassislari tomonidan baholanadi. Ushbu baholangan ishlar ekspertlarni monitoring qilish maqsadida ularga taqdim qilinadi. Ular baholagan ishlar bilan bosh ekspertlar baholagan ishlar o'rtasida tafovut kuzatilganda bu ishlar chuqur tahlil qilinadi.

Tafovut sabablarini aniqlashda quyidagi holatlар e'tiborga olinadi:

- Baholovchining loqaydlik bilan yondashganligi;
- Yozma ishni to'liq o'rganmaganligi;
- Audio materialni oxirigacha tinglamaganligi;
- Baholash mezonlari bo'yicha bilimi yetishmasligi va h.k.

Mazkur omillar asosida har bir xato - dalillar bilan asoslab beriladi va zarurat tug'ilganda, ekspert qayta malaka oshirish kursiga yuboriladi. Qayta o'qitish jarayoni Ilmiy markaz tomonidan 24 soatlik o'quv dasturi asosida Zoom va Canvas platformalari orqali tashkil etiladi. Bu kurslar ekspertlarning baholash bo'yicha malakasini oshirish, me'yoriy hujjatlar va mezonlarga asoslangan holda ishslash malakasini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Shu tarzda, kursdan keyingi monitoring va takroriy malaka oshirish kurslari orqali ekspertlar tomonidan test topshiruvchilarning natijalarini tizimli va sifatli baholanishi ta'minlanadi.

III. Chet tilini baholash bo'yicha mutaxassislarni tayyorlash kursi samaradorligi

Chet tillarini baholashda ishonchli,adolatli va professional yondashuvni ta'minlash, zamonaviy ta'lim tizimi oldida turgan eng muhim vazifalardan biridir. Shu maqsadda 2021-yildan boshlab chet tilini bilish darajasini baholash bo'yicha mutaxassislarni tayyorlashga ixtisoslashgan malaka oshirish kurslari muntazam yo'lga qo'yildi.

Bugungi kunga qadar ushbu kurslarda 1400 nafarga yaqin chet tili mutaxassislari bo'lgan tinglovchilar ishtirok etgan bo'lib, ularning 700 nafaridan

ortig'i yakuniy baholashdan muvaffaqiyatli o'tib, baholovchi ekspert sifatida tanlab olingan.

Kurslar yakunida tinglovchilar o'rtasida baholash mezonlari, kurs mazmuni va amaliy qo'llanilishi bo'yicha doimiy ravishda monitoring olib boriladi. So'nggi o'tkazilgan so'rovnoma da 274 nafar ishtirokchi qatnashib, o'z fikr va takliflarini bildirgan. Quyida aynan shu so'rovnoma natijalari asosida kursning samaradorligi va uning bilimlarni baholash jarayoniga ta'siri tahlil qilindi.

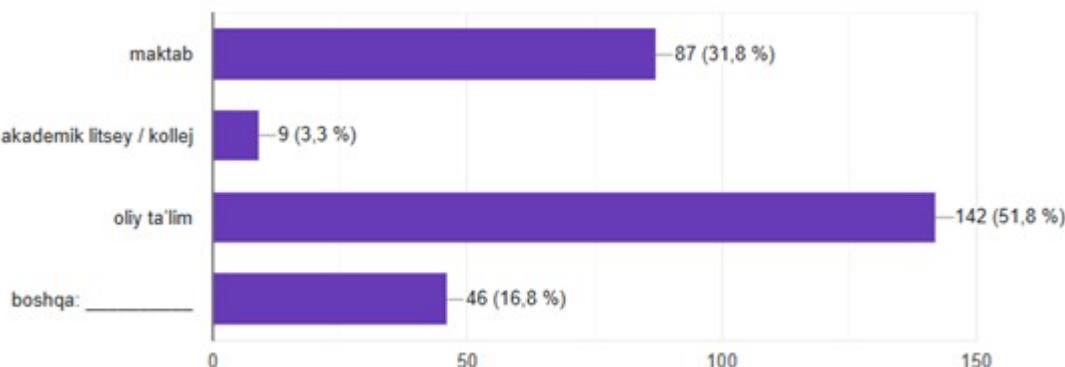
Ilmiy markaz tomonidan tashkil etilgan malaka oshirish kurslarida Respublikaning barcha hududlaridan tajribali mutaxassis ishtiroki ta'minlandi.

Malaka oshirish kurslarini muvaffaqiyatli tamomlagan ishtirokchilar o'rtasida o'tkazilgan so'rovnoma natijalari asosida kursning samaradorligi, ishtirokchilarning malaka oshirish kursidan qoniqish darajasi hamda kelgusidagi faoliyatini rivojlantirish bo'yicha muhim omillarni aniqlashga yordam berdi. Tahlillar quyidagi yo'nalishlarda olib borildi:

So'rovnomada ishtirok etgan ekspertlarning faoliyat sohasi o'r ganilganda ularning qaysi ta'lif turida faoliyat yuritayotgani aniqlashtirildi (1-rasm).

Oliy ta'lif muassasalarida faoliyat olib boruvchi ishtirokchilar soni 142 nafar (51,8 foiz)ni tashkil etdi. Bu - eng katta guruh bo'lib, bundan oliy ta'lif tizimidagi pedagoglarning malaka oshirish kurslariga bo'lgan ehtiyoji yuqoriligi ko'rindi. Ularning aksariyati test topshiriqlarini shakllantirish, bilimni baholash va natijalarni tahlil qilish bilan bevosita shug'ullanadilar.

Maktab o'qituvchilari 87 nafar ishtirokchi (31,8 foiz) bilan ikkinchi o'rinda turadi va ular aynan umumiyligi o'rta ta'lif tizimida ishlashini bildirganlar. Bu holat umumiyligi o'rta ta'lif tizimidagi bilimni baholash sohasidagi savodxonlikni kuchaytirishga ehtiyoj borligini ko'rsatadi.

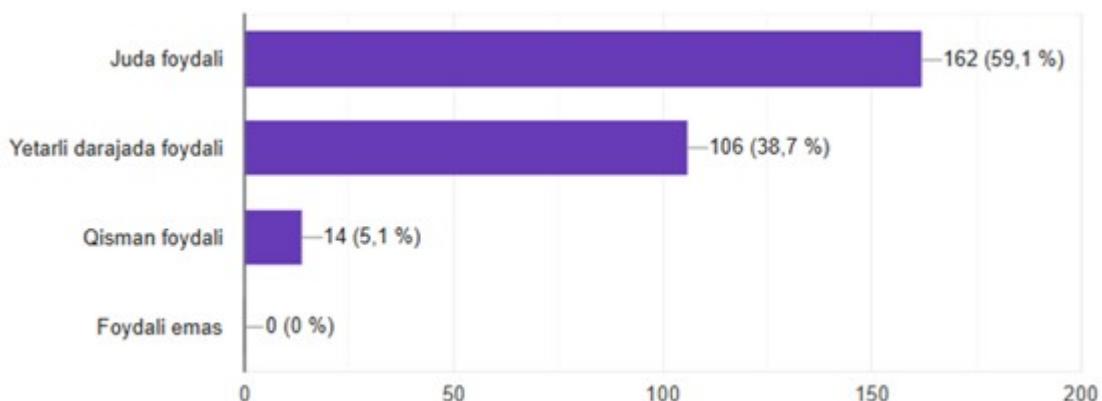

1-rasm. So'rovnomada ishtirok etgan ekspertlarning faoliyat sohasi o'r ganilgan diagramma

Boshqa toifadagi 46 nafar (16,8 foiz) ishtirokchilar o‘z faoliyat sohasini noan’anaviy yoki aralash shakllarda ko‘rsatganlar. Bunga mustaqil ta’lim markazlari, nodavlat o‘quv kurslari yoki xalqaro ta’lim loyihalarida ishlovchi mutaxassislar kiradi. Akademik litsey yoki kollejlarda ishlovchilar esa 9 nafar (3,3 foiz) bo‘lib, bu guruh so‘rovnoma ishtirokchilari orasida eng kichik ulushni tashkil qiladi.

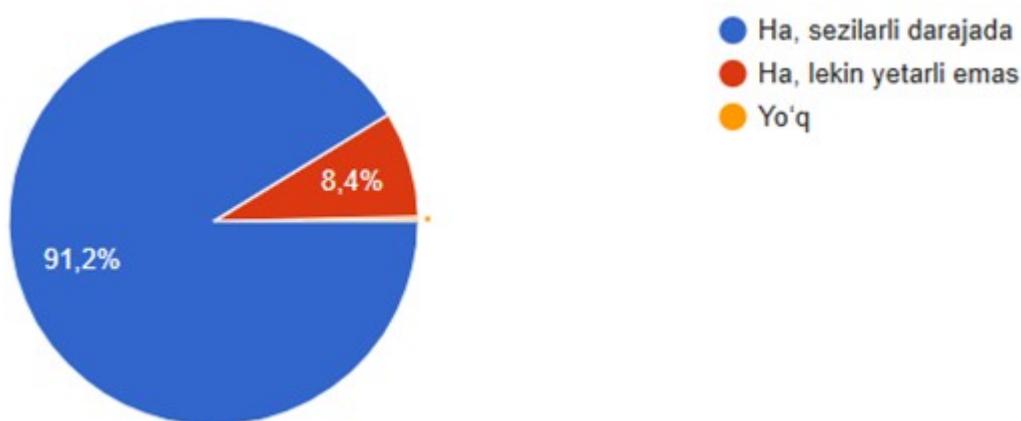
Mazkur tahlil natijalariga ko‘ra, ekspertlarning katta qismi oliy ta’lim va umumiy o‘rta ta’lim tizimida faoliyat yuritayotganligi aniqlandi. Bu esa malaka oshirish kurslarini rejalashtirishda aynan ushbu ikki yo‘nalish, jumladan oliy va umumiy o‘rta ta’lim uchun mos modullarni ishlab chiqish zarurligini anglatadi. Shu bilan birga, boshqa sohalarda faoliyat yuritayotgan mutaxassislar ham e’tibordan chetda qolmasligi kerak, ular uchun ham moslashtirilgan o‘quv dasturlar ishlab chiqilishi lozim.

So‘rovnomada qatnashganlarning 59,1 foizdan ortig‘i (162 nafar) kursning nazariy qismini “juda foydali”, 38,7 foiz (106 nafar) ishtirokchi esa “yetarli darajada foydali” deb baholagan. Faqat 14 nafar ishtirokchi bu qismni “qisman foydali” deb topgan. Bu ko‘rsatkichlar (2-rasm) nazariy modulning tinglovchilarga aniq va foydali tarzda yetkazilganini anglatadi. Umuman olganda, kursning nazariy qismi yuqori darajada samara bergenligi, ko‘pchilik ishtirokchilarda ijobiyligi taassurot qoldirganligi aniq bo‘ldi. Bu esa kelgusidagi kurslarni taskil etishda kursning nazariy qismini saqlab qolish, uni yanada boyitish, va zarur hollarda turli darajadagi ishtirokchilar uchun innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo‘llash zarurligini ko‘rsatadi.

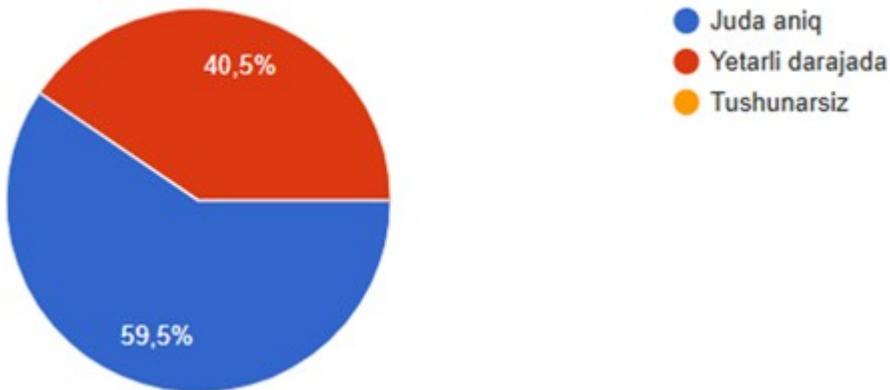
2-rasm. Malaka oshirish kursining mazmuni va metodikasi haqida
ekspertlarning fikrlari aks etgan diagramma

Ishtirokchilarning 91,2 foizdan ortig'i (274 nafar) amaliy mashg'ulotlar (test topshiriqlarini shakllantirish, baholash, takliflar berish) sezilarli darajada ko'nikmalarini oshirishga yordam bergenligini ta'kidlaganlar. Atigi 8,4 foiz (23 nafar) ishtirokchilar amaliy mashg'ulotlar foydali bo'lganini bildirgan, biroq ularning fikricha, bu yetarli darajada bo'lмаган, ya'ni ular yanada ko'proq mashq, real holatlarga asoslangan vazifalar yoki tahliliy muhokamalar bo'lishi kerakligini istaganlar (3-rasm).

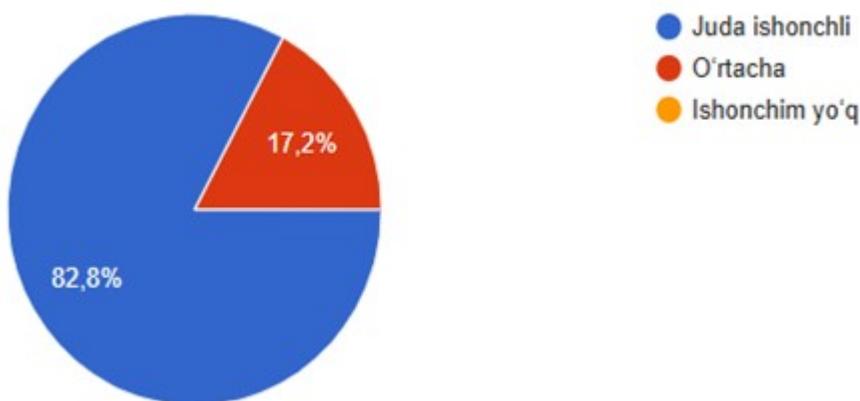
3-rasm. Amaliy mashg'ulotlarning (bilimni baholash) ko'nikmalarni rivojlantirishga ta'siri haqidagi ishtirokchilarning fikrlari

Ekspertlarning 59,5 foizi (166 nafar) topshiriqlar "juda aniq", 59,5 foizi (105 nafar) esa "yetarli darajada" tushuntirilganligini bildirganlar. Ushbu ko'rsatkichlar ekspertlarning vazifalarni qanday tushunganiga bevosita bog'liq bo'lib, kurs ishtirokchilarining mustaqil ishlash salohiyatini ko'rsatadi. Bu esa ularda mustaqil test tuzish va baholash mezonlarini qo'llash hamda vazifalarni ijodiy yondashuvlar bilan bajarish ko'nikmalari shakllanganligini anglatadi (4-rasm).

4-rasm. Mustaqil vazifalarning (test topshiriqlarini shakllantirish, yozish va gapiresh ko'nikmalarini baholash) aniqlik darajasi haqidagi ishtirokchilarning fikrlari

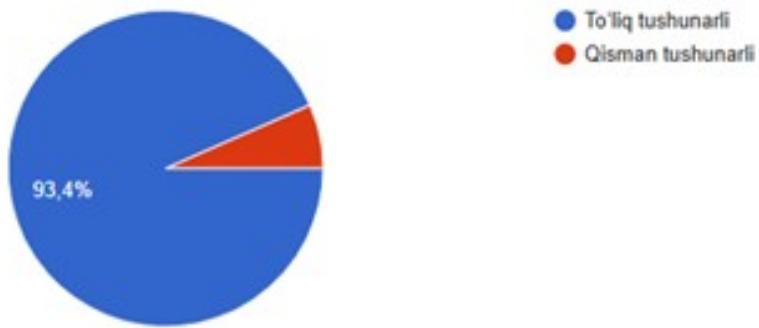
Yozish va gapiresh kabi produktiv ko'nikmalarni baholashga doir savollarga javoban 82,8 foiz (227 nafar) ishtirokchilar ushbu ko'nikmalarni "juda ishonchli" tarzda qo'llay olishini bildirganlar. Bu holat kurs davomida baholash mezonlari, baholash jarayonining bosqichlari hamda baholovchi sifatida ishlash bo'yicha tinglovchilarga yetarli nazariy bilim va amaliy tayyorgarlik berilganini yaqqol tasdiqlaydi (5-rasm).

5-rasm. Yozma va og'zaki ko'nikmalarni baholash bo'yicha o'zini ishonchli his qilgan ishtirokchilarning ko'rsatgichi

93,4 foiz (256 nafar) ishtirokchilar baholash mezonlari va xolislikni ta'minlash mexanizmlarini "to'liq tushunganini", 6,6 foizi (18 nafar) esa "qisman tushunganini" bildirganlar. Ushbu natijalar baholashda foydalaniladigan topshiriqlar, xolislik vaadolat tamoyillariga oid mavzular kurs davomida yetarli

darajada yoritilganligini va ishtirokchilarda aniq tushuncha shakllanganligini ko'rsatadi. Bu holat kurs materiallari mazmunan samarali bo'lganligini tasdiqlaydi (6-rasm)

6-rasm. Baholash mezonlari va xolislik tamoyillarining tushunilishi

So'rovnama natijalariga ko'ra, kurs yakunlangach, ishtirokchilarning aksariyati, 90,9 foizi (249 nafar) o'z hududlarida yozma va gapirish ko'nikmalarni baholash jarayonlarida faol ishtirok etganligini bildirganlar. Bu esa malaka oshirish kursi davomida o'zlashtirilgan nazariy bilim va amaliy ko'nikmalar tinglovchilar tomonidan real test jarayonlarida muvaffaqiyatli qo'llanilganligini ko'rsatadi.

7-rasm. Kursdan so'ng tinglovchilarning bilimni baholash jarayonidagi ishtiroki

Shuningdek, ishtirokchilarning 4,0 foizi (11 nafar) test topshiriqlarini shakllantirish jarayonlarida qatnashganligini ta'kidlagan bo'lsa, ularning 0,7 foizi (2 nafar) esa test topshiriqlarini tahlil qilishda ishtirok etganligini bildirganlar. Ishtirokchilarning 4,4 foizi (12 nafar) hali baholash yoki test tuzish bo'yicha ishtirok etmaganligini bildirganlar. Bu guruh uchun alohida kuzatuv yoki qayta ko'rib chiqish maqsadga muvofiqdir.

Umuman olganda, ushbu natijalar kursdan keyingi real jarayonga ulanish (transfer of training) yuqori darajada bo'lganini ko'rsatadi, bu esa kursning amaliy yo'naltirilganlini va samaradorligini yana bir bor tasdiqlaydi.

Malaka oshirish kurslari tinglovchilarining fikr va mulohazalari asosida quyidagi asosiy yo'nalishlar bo'yicha quyidagi:

- amaliy mashg'ulotlar sonini oshirish;
- tinglovchilarga monitoring natijalari tahlili bilan tanishish imkoniyatini yaratish;
- jonli (zoom) darslar sonini ko'paytirish;
- yozma va og'zaki ishlarning izohli namunalarini ko'rish imkoniyatini yaratish;
- platformada savol-javob (Q&A) bo'limlarini tashkil qilish;
- ekspert tanlovida shaffoflikni oshirish
- takroriy treninglar va davriy malaka oshirish kurslarini tashkil etish kabi takliflarini bildirganlar. Bundan tashqari ayrim tinglovchilar tomonidan nazariy qism yetarli bo'lganligi, kelajakda amaliyatga ko'proq e'tibor berish lozimligini bildirganlar. Kelgisidagi malaka oshirish kurslarini tashkil qilish jarayonida mazkur takliflarni ham inobatga olinishi belgilab qo'yildi.

IV. Xulosa

Chet tillarini bilish darajasini baholashda, ayniqsa yozish va gapirish kabi produktiv ko'nikmalarни baholovchi ekspertlarni masofaviy shaklda o'qitish va ularni tayyorlash jarayoni tizimli ravishda o'rganildi.

Ilmiy-o'quv amaliy markazi tomonidan tashkil etilgan malaka oshirish kurslari zamonaviy texnologiyalar va interaktiv yondashuvlar asosida loyihalashtirilganligini afzalliklari ko'rsatib berildi. Bundan tashqari, monitoring va qayta tayyorlash mexanizmlarining mavjudligi mutaxassislarining doimo yuqori malakada bo'lishini ta'minlashda, shuningdek, ularning faoliyat sifati va samaradorligini uzlusiz ravishda nazorat qilib borishda muhim omil sifatida xizmat qilishi ko'rsatib berildi.

Umuman olganda, ushbu tajriba O'zbekistonda bilimlarni baholash sohasida zamonaviy, xolis va ishonchli baholash tizimini shakllantirishda muhim omil bo'lib xizmat qilishi ko'rsatib berildi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Komil Jalilov Baholash nazariyasi asoslari (testologiya, pedagogik o‘lchovlar) Toshkent Akademnashr 2020 (6-bet)
2. A.A. Abbosov Training raters for assessing productive skills: enhancing accuracy and reliability (28-bet) Agency for Assessment of Knowledge and Competences under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan, 100084, Tashkent., Bogishamol str., 12
3. <https://www.britishcouncil.org/exam/english/aptis/research/assessment-literacy>, British council english language assessment research group how language assessment works, an a to z of second language assessment: how language teachers understand assessment concepts edited by christine coombe issn 2516-8649 © british council 2018
4. Bilimlarni baholash agentligi. (2024). Ekspertlarni tayyorlash va baholash metodikasi bo‘yicha ichki hujjatlar. Toshkent: BBA.
5. American Educational Research Association, American Psychological Association, National Council on Measurement in Education. (2014). Standards for educational and psychological testing. Washington, DC: American Educational Research Association.
6. Messick, S. (1995). Validity of psychological assessment: Validation of inferences from persons' responses and performances as scientific inquiry into score meaning. *American Psychologist*, 50(9), 741–749. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.50.9.741>
7. The effect of rater training on rating behaviors in peer assessment among secondary school students International Journal of Assessment Tools in Education 2024, Vol. 11, No. 3, 507–523
<https://doi.org/10.21449/ijate.1438798>
8. <https://www.britishcouncil.org/exam/english/aptis/research/assessment-literacy>, Edited by Christine Coombe An a to z of second language assessment: how language teachers understand assessment concepts issn 2516-8649 © british council 2018 (page 42)

A SYSTEM FOR RATER TRAINING IN THE ASSESSMENT OF WRITING AND SPEAKING SKILLS

M.P. Abdullaeva

*Scientific-study Practical Center under the Agency for Assessment of Knowledge and Competences,
Tashkent 100084, Bogishamol st. 12.*

Abstract. This article analyzes the methodology for remote rater training in the assessment of writing and speaking skills in foreign languages, as well as the involvement of trained experts in evaluating writing and speaking tasks during language proficiency examinations organized by the Department for the Assessment of Foreign Language Proficiency at the Agency for the Assessment of Knowledge and Competences. The article focuses on the stages of selecting candidates who are specialists in foreign languages, the procedures for enhancing their qualifications, and the measures aimed at improving the overall quality and fairness of the assessment process.

Keywords: Rater, rater training, assessment criteria, distance learning format